

El dia que van enterrar el seu nom en l'oblit, hi havia molt poca gent al carrer. Encara que no hagués plogut, també n'hi hauria hagut poca perquè la majoria van optar per fer veure que ni els anava ni els venia i, des d'una finestra discreta, o des de la tanca de l'hort, seguien l'acte rememorant tanta llàgrima. L'alcalde havia decidit que es feia la cerimònia per més pluja que caigués; no va dir que la raó profunda d'aquest atac de voluntat política era que havia quedat a les dues amb un client a Sort i els esperava un arròs caldós a casa Rendé que a hores d'ara ja el feia somiar. Però ell era un Bringué i volia deixar clar a tot el poble, casa Gravat inclosa, que aquell acte es feia encara que diluviés. Van fer el canvi, doncs, amb la presència de l'alcalde, els regidors i el secretari i dos voluntariosos turistes extraviats, amb impermeable llampant, que no sabien de què anava allò però que no van deixar de fer fotografies sobre els costums singulars dels habitants d'alta muntanya, a més d'en Serrallac, imprescindible, i la Báscones que ningú no entenia què hi feia, per l'amor de Déu, en un acte com aquell. Frenocolopèxia. En Jaume Serrallac havia fabricat les quatre magnífiques plaques en un marbre gris clar i lletres negres l'elegància de les quals reclamava uns carrers més distingits, unes parets més senceres i un poble més acabat. La de "carrer President Francesc Macià" substituïa la de "*Generalísimo Franco*". La de "carrer Major" tapava la de "*calle José Antonio*", la Plaça Major substituïa la "*plaza de España*" i la de "carrer del Mig" anava en lloc de la de "*calle falangista Fontelles*". Com que tot ja estava a punt, els forats preparats i en Serrallac hi tenia el cul pelat i el negoci activíssim per tants canvis de retolació que estava comportant la mort de la dictadura, tot va ser bufar i fer ampolles. L'última placa, la del falangista Fontelles, com que es resistia a sortir del seu lloc, la va haver d'esmicolar a cops de maceta contra la mateixa paret. Després, va llençar els bocins d'història trista al contenidor que hi havia davant de ca de Batalla. Els fragments de falangista Fontelles van proferir un crit mut i impotent que es va unir al quasi inaudible gemec que provenia dels porxos de casa Gravat, de la figura tesa i immòbil que s'agafava a la barana i que ningú, llevat dels gats, no va percebre. Dues dones grans, una d'elles anciana, des del capdamunt de la Rasa van seguir, ben abrigades, la cerimònia. Quan es van ben assegurar que en Serrallac havia fet a trossos la placa antiga, van baixar a poc a poc pel carrer del Mig, agafades de bracet, mirant totes les façanes, les finestres, les portes, i fent un

comentari breu, íntim, de tant en tant, potser per dissimular la torbació de saber que molts ulls les estaven observant des de l'interior de les cases amb la mateixa impunitat amb què havien espiat la cerimònia del canvi de plaques del seu carrer. Quan van arribar al contenidor, s'hi van abocar, com si els fes falta constatar alguna cosa. El grup d'autoritats ja estava anant, per Francesc Macià fins a la Plaça Major, a fer l'últim canvi programat i on el senyor alcalde tenia previst dir quatre paraules sobre l'esperit de reconciliació que significava l'acte de la reposició dels noms de sempre. A partir d'aquell moment, recuperat el silenci habitual d'aquell tros de carrer, a Torena, ningú no va pensar més en l'Oriol i de totes les cases va sortir un silenciós sospir d'alleujament perquè tothom pensava per fi desapareix un dels símbols de tanta discòrdia. Ningú, al poble, llevat d'aquella ombra que, al porxo de casa Gravat es netejava les ulleres i pensava vosaltres ja ho veureu, qui riu l'últim, no va tornar a pensar més en l'Oriol Fontelles fins que vint-i-quatre anys més tard no es va començar a parlar d'enderrocar l'edifici solitari i inútil de l'escola antiga per fer front al segle vint-i-u amb un poble més endreçat.

Com era d'esperar, la directora de l'escola de Sort va encomanar a la Tina Bros que pugés a Torena i fiqués el nas oficial entre les pertinences de l'edifici de l'escola antiga perquè estaven imaginant una exposició sobre l'evolució del material escolar i segur que en aquell petit edifici hi podien fer troballes. Material carca i coses així. Com que estava fent el llibre, la van convertir en la investigadora oficial de l'escola. O sigui que la Tina, que tenia el cap en una altra banda, va haver de pujar, a contracor, per segona vegada en tres dies, a Torena amb el seu insòlit Doscavalls vermell. No podia saber que aparcaria sota la placa que vint-i-quatre anys enrere havia reinstaurat el nom originari de carrer del Mig, demanà les claus de l'escola a l'ajuntament, allà li van dir que no les tenien, que els paletes ja hi estaven treballant, i quan arribà al davant de l'edifici, l'últim del poble per la banda del camí del tossal de Triador, es va trobar que començaven a desmuntar el llenat, llosa a llosa. Sense pensar-s'hi gens, va agafar la màquina petita, la de pel·lícula sensible, i, aprofitant la claror vacil·lant del crepuscle, va fer tres instantànies de l'edifici. En cap hi havia enquadrat els paletes enfilats al llenat. Potser sí que alguna d'aquelles fotos serviria per al llibre. Potser sí. Per sort, els paletes havien començat per la banda dels lavabos. Va tenir temps de regirar els dos armaris de l'aula, va tenir temps d'embrutar-se les mans amb la negror pastosa de la pols de molts anys, sentencià

paperassa inservible, indultà una dotzena de llibres concebuts amb pedagogia prehistòrica però que tenien el seu encant de cara a l'exposició, i escoltà el retronny de la maça dels paletes que començava a condemnar aquell edifici al no-res. Tot el material que havia arreplegat li cabia, ben balder, dins la caixa de cartró que havia pujat de Sort. Es va estar una bona estona, els ulls oberts, mirant lluny, per la finestra, pensant si allò que volia fer quan sortís de l'escola no era un atac contra la seva pròpia dignitat. Segurament, sí; però el Jordi no li havia deixat cap escapatòria. Dos minuts més amb la boca oberta; cap escapatòria. Per què el Jordi era com era; per què l'Arnau era com era, déu. Per què a casa no parlaven mai de res, per què eren tan tancats, per què l'Arnau cada dia estava més allunyat, tant que passava dies fora de casa i només deia vaguetats sobre amb qui anava. Després de molta estona d'aquells pensaments agres, va sospirar, abaixà la vista i es retrobà a l'escola buida de Torena. Va fer un esforç per deixar de pensar per uns moments en tots dos, sobretot en el Jordi. Aleshores se li acudí de mirar els calaixos de la taula de la mestra. Al primer, a part el devessall de records invisibles que en van fugir en obrir-lo, encara hi quedaven quatre encenalls d'algú que un dia va fer punta a un llapis. Als altres dos no hi havia quedat res, ni els records. A través dels vidres bruts el dia anava declinant amb mandra i de sobte es va adonar que feia estona que s'havien acabat els cops de maça.

A la pissarra hi havia un clarió mig rosegat. L'agafà i no es va poder estar de fer-lo servir; amb bona lletra de mestra hi va escriure la data: dimecres, 13 de desembre de 2001. I es tombà, com si tingués canalla asseguda als pupitres corcats per explicar-los què farien durant aquell dia. Però es va quedar amb la boca oberta perquè al fons, aguantant la porta de l'aula, un paleta mal afaitat, amb un cigarret a la boca, una capsa de puros en una mà i un llum de càmping gas a l'altra, també s'havia quedat amb la boca oberta. Però va reaccionar el primer:

-Senyoreta... Nosaltres toquem el dos, que ja no ens hi veiem. La torna vostè, la clau?

S'hi acostà, amb el llum, la llum i un manyoc de claus enganxat als texans blancs de pols i a la Tina li va semblar que era un nen que li venia a portar la llibreta i que ella era la mestra d'aquella escola de tota la vida. El paleta deixà la capsa de puros damunt de la taula.

-Això ho hem trobat rere la pissarra.

-D'aquesta pissarra?

El paleta s'acostà a la pissarra, i la va fer córrer lateralment tot i que semblava encastada a la paret; va lliscar, amb un gemec dolorós, ben bé dos pams cap a un cantó i va deixar al descobert una petita cavitat fosca. Hi acostà el llum.

-Aquí a dins.

-Com el tresor d'un pirata.

El paleta va tornar a deixar la pissarra a lloc.

-Són quaderns de la xinalla -va dir. I va donar dos copets a la capsa. Era una capsa de puros ben conservada, lligada amb un cordill de color negre.

-Me la puc quedar?

-L'anava a llençar.

-Que em podria deixar el càmping gas?

-Si es vol quedar aquí s'enramparà de fred -va advertir l'altre mentre li abastava el llum.

-Vinc prou abrigada. -Pel llum-: Gràcies.

-Quan se'n vagi, tanqui amb clau i deixi la bomboneta a l'entrada. Demà ja l'hi trobarem.

-Quan trigaran a demolir-ho, això?

-Demà estarà tot fet. Avui només hem preparat la feina. És poca cosa, aquest enderroc.

I va saludar com si fos un mariner, posant-se un dit desmenjat a la temple. Va tancar de cop i la xerrameca d'ell i dels seus dos companys es va anar esvaint a través de la finestra bruta, fins que tot va quedar tan en silenci que per poc no es van sentir els estossecs de l'Elvira Lluís, aquella nena que seia a primera fila i que feia cinquanta-sis anys que havia mort tísica. La Tina mirà al seu voltant. El llum del càmping gas regalava noves ombres desconegudes. Aquest enderroc és poca cosa, va pensar. Quantes generacions de nens han après a llegir i escriure aquí?, va pensar. En un dia, tot ensorrat, va sospirar.

Tornà a la taula i s'adonà que el paleta tenia més raó que sant Quiri: aquella aula era un congelador. I la llum del dia anava dimitint cada vegada més de pressa. Va deixar el llum damunt la taula del mestre i va pensar en el tresor del pirata. Imagina't que haguessin enderrocat l'escola amb els diamants a dins, va pensar... Va desfer el cordill negre i n'obrí la tapa: els diamants eren uns quaderns de color blau clar o verd clar, no es veia gaire bé, amb la paraula *Cuaderno* escrita en diagonal, en cal·ligrafia negra d'impremta. Quaderns de la canalla. Dos, tres, quatre quaderns.

Quina llàstima que no siguin diamants, va sospirar. I la punxadeta, que tornava, puntual.

En va obrir un: de seguida li va cridar l'atenció la lletra ordenada, harmoniosa, de bon llegir, que omplia de dalt a baix totes les seves pàgines. I de tant en tant, alguna il·lustració. Tots quatre quaderns eren igual. Al primer quadern, una cara. Ella no ho sabia, però era un autoretrat de l'Oriol fet davant del mirall del lavabo dels nens. Un home amb la mirada trista. Al segon, una casa amb el rètol a sota: "Casa Gravat". Al tercer, a veure..., una església. L'església de Sant Pere de Torena. I un gos del tipus Springer Spaniel, amb els ulls tristos com la Tina no n'havia vist mai cap i que probablement es deia Aquil·les. I en el darrer quadern, l'esbós del retrat d'una dona, començat, modificat, corregit mil vegades i deixat a mig fer, sense llavis i amb els ulls buits, com les estàtues mortuòries de marbre que comerciava en Serrallac al seu taller. Va seure i no s'adonà que l'alè, per causa del fred, li sortia en forma de boira, com si volgués ocultar el descobriment d'aquells quatre quaderns. On havia sentit aquell nom? Feia molt poc, sí. Com si algú li n'hagués parlat feia poquíssim.

La Tina Bros va començar a llegir, encuriosida, inadvertida, sense ni sospitar el que li queia al damunt. Va començar des de la primera pàgina del primer quadern, a partir de l'encapçalament que deia estimada filla que no sé com et dius però que sé que existeixes perquè he vist una maneta teva, petita i dolça. M'agradaria que quan fossis gran algú et passés aquestes ratlles perquè vull que les llegeixis... Em fa por el que et puguin dir de mi, sobretot la teva mare.

A quarts de nou del vespre, quan la llum de la bombona començava a declinar, va alçar el cap de sobte, com si retornés d'un altre món. Havia estat una imprudència deixar-se congelar en aquella aula. Li va venir un calfred. Tancà la tapa tova de l'últim quadern i deixà anar aire lentament com si durant la lectura hagués estat retenint la respiració. Va decidir que aquells quaderns no interessaven per a l'exposició que volia fer la Maite. Els va tornar a ficar a la capsa d'havans, amb el cordill negre, es guardà la capsa a la butxaca gran de l'anorac i es disposà a abandonar aquella escola on, ara li semblava, havia estat vivint durant més de cinquanta anys.

Deixà el llum on li havia indicat el paleta marine, tornà la clau a l'ajuntament i enfilà fins a sota la placa de marbre que informava que eren al carrer del Mig. El

Doscavalls l'esperava, fidel, cobert per una capa fina de neu verge que el protegia de la malenconia de la seva mestressa.

La carretera de Sort, de baixada, estava massa sola i freda. Com que no volia entretenir-se a posar les cadenes, va fer un descens calmós, al ritme del seu pensament, embussat tant pel fred i per les pàgines que havia llegit com per la perspectiva del que quedava de vespre. En un vell mur de contenció de terres, al revolt del Pendís, al límit del terme de Torena, una pintada d'estètica radical denunciava la tala d'arbres a la Tuka Negra per allargar una de les pistes. A l'escola no va trobar ningú: va deixar la capsa de cartró al despatx de la Maite, amb una nota explicativa, i va fugir esperitada perquè sempre li havia fet por moure's sola per aquells corredors quan estaven foscos i solitaris. Com si amb aquell fred poguessin prosperar els fantasmes. El Doscavalls la va portar fins a l'hostal llunyà sense contratemps. Tot i ser més al nord, per allà encara no havia nevat. Al seient del copilot hi havia la capsa de puros amb els quatre quaderns. No va voler quedar-se a l'aparcament de l'hostal per prudència; o sigui que deixà el cotxe ben arraconat, a la carretera solitària, apagà els llums i el motor i es quedà immòbil, mirant fixament cap a la porta il·luminada de l'establiment. Com si hagués esperat aquell instant, la neu va començar a caure, prudent, silenciosa, i ella palpà, al seient del costat, la capsa de puros per si encara hi era. La Tina era incapaç de percebre la remor dolça dels borrallons dipositant-se sobre les coses.

Feia fred, havia sortit un parell de vegades a netejar el parabrises, no havia deixat de petja la porta de l'hostal, i havia decidit no engegar la calefacció del cotxe perquè amb aquell silenci màgic, de capsa de bombons folrada de vellut, fins i tot el riu baixava sense renou, el petarreig del motor hauria advertit el Jordi de la seva presència.

L'última vegada que va sortir del cotxe per picar amb els peus a terra, va netejar, amb el rascador, el gel del parabrises i va tapar la matrícula amb neu verge del camí. Una cosa era reconèixer que la seva dignitat trontollava i una altra, que els altres ho sabessin. Tenia el nas gelat.

Un altre cop a dins, sense deixar de mirar cap a la porta il·luminada de l'hostal per on, en tota l'estona, només havien sortit dues persones desconegudes, va tocar, amb cura, la capsa de puros amb la seva mà enguantada.

-Què has dit?

-Ho has sentit perfectament.

La Rosa, amb la boca oberta de sorpresa, potser d'esglai, va sentir com el cor li botava fora de control. L'envaí un mareig profund i va tornar al balancí. Va xiuxiuejar:

-Per què?

-Tothom corre perill, aquí.

-No, el que corre perill és aquesta criatura.

-Faig el que puc.

-I una merda. Vés a veure la senyora Elisenda.

-Per què?

-Que no t'agrada tant anar-la a veure? -Amb ganes de fer mal-: Que no et cau la baba quan la tens al davant? Que si és una cara molt plàstica, que si té uns ulls tan difícils...

-Però què dius?

Com si no hagués insinuat res, la Rosa va mirar per la finestra i va dir amb veu cansada que tu ets l'única persona del poble que ella escoltarà.

-La senyora Elisenda no hi pot fer res.

-En aquest poble només es fa el que ella diu.

-Què més voldríem.

La Rosa va mirar cap a l'Oriol, li escrutà els ulls com si li volgués endevinar els secrets de les mirades que ell i la senyora Elisenda s'intercanviaven sempre que estaven junts. Quan l'Oriol anava a respondre, van començar a sonar les campanes que els advertien que era l'hora de l'Àngelus. Van callar com si ells haguessin resat mai, ni que fos en un hivern tan cru com aquell. I abans que les campanes emmudissin, la Rosa explotà.

-Si no ho soluciones, me'n torno a Barcelona.

-No em pots abandonar.

-Ets un covard.

-Sí, sóc un covard.

La Rosa es va posar la mà a la panxa instintivament i va dir amb veu cansada que no vull que la nostra filla sàpiga que el seu pare és un covard i un feixista.

-No sóc feixista.

-Quina diferència hi ha entre tu i el fill de puta d'alcalde?

-No cridis, que tot se sent!

-Ell fa i tu hi consenteixes.

- Escolta, que jo només sóc el mestre del poble.
- Podries fer anar l'alcalde per on volguessis.
- Impossible. A més, tinc por. Em fa por, aquest home.
- Has d'aturar això del Ventureta.
- No puc. T'ho juro, no em fa cas.

La Rosa el va mirar als ulls per última vegada. Es va tombar, gronxà lleument el balancí i es va posar a mirar per la finestra. Era una manera de dir-li adéu mentre pensava com és que ha passat això, mentre maleïa el dia que se'ns va acudir acceptar la plaça d'un poble tan bonic que, segons l'enciclopèdia, tenia un apreciable cens de bestiar boví i oví i nosaltres dos ens hi estarem la mar de bé, perquè tindrem temps per llegir i per estimar-nos, que ja ens fa falta. I després de donar-hi voltes i més voltes, havia dit doncs fet: anem a Torena, Oriol. I ara, la pasta per als canelons de Sant Esteve s'estava refredant damunt de la taula. Mai no havia d'haver fet pasta de canelons, aquell dia, mai no havia de ser Nadal al cap de quatre dies perquè era impossible empassar-se res si pensaves en aquell pobre nen.

L'Oriol va mirar el clatell de la Rosa. Va serrar les barres amb ràbia i sortí de la casa amb un bon cop de porta. Immediatament, va tornar a obrir, com si s'hagués deixat alguna cosa. Es va quedar palplantat, sense deixar anar el pom, fent un esforç per dominar la ràbia. La Rosa encara contemplava el carrer; de fet, no hi veia res perquè les llàgrimes li havien esborrat el paisatge imposant de la Vall d'Àssua que es veia des de la finestra. L'Oriol va agafar la pellissa i la gorra i tornà a sortir.

En només vuit mesos de fer de mestre a Torena, li havien girat l'Oriol com un mitjó. Amb la il·lusió amb què hi havien arribat, ella embarassada de feia molt poc, encara perplexos perquè a ell, que no havia fet el servei ni havia anat al front per culpa de l'estómac, li havien concedit la plaça sense ser excombatent, encara sorpresos perquè es pensaven que totes les places serien per a mestres vinguts de fora, amb el carnet de Falange a la boca, o el pedigree d'haver lluitat contra la República enganxat al bigoti fi; encara admirats perquè eren tan ingenus que no s'adonaven que una plaça a l'escola de Torena no la volia ni Déu, que va néixer en una establia, d'acord, però que va anar a escola a Natzaret on, si més no, hi havia nens i nenes separats, no tots eren fills de pagesos sinó que n'hi havia que eren fills de fuster, tenien un pati en condicions i les parets pintades com Déu mana.

Mirava per la finestra però no veia la plaça. El Valentí Targa li havia transformat l'home. Des del primer dia que l'havia acaparat i començat a adular. Des del moment

que els va mirar desafiadament a la plaça, les mans als malucs, quan acabaven de baixar del taxi amb la il·lusió als ulls i la vaixella escostronada al senatxo gran. I el retrat que li havia fet l'Oriol, ben empaquetat. Ella no havia sabut preveure el perill i feia un trimestre llarg que callaven cada dia a Torena, sabent que de tant en tant feien baixar homes plorosos de dins de cotxes negres a la feixa del Sebastià i després els feien desaparèixer, muts, les llàgrimes assecades per sempre, dalt de camions de bestiar. En Valentí Targa també l'havia transformada a ella en una calladora. Massa que havia callat. Fins avui que l'Oriol, en tornar de l'ajuntament, que l'havia cridat el maleït Targa, li havia dit sense mirar-la als ulls, que era convenient que s'apuntés a la Falange i ella, davant del forn, s'havia quedat amb la boca oberta, sense paraules, pensant que potser ho havia entès malament, o ell estava de broma. Però no: continuava sense mirar-la als ulls, en silenci, com si estigués esperant la seva reacció. Ella va deixar la plata de la pasta dels canelons sobre els estalvis, se'n va anar feixugament cap al balancí, la panxa per davant, com posant distància entre la seva filla i el seu home i va dir què has dit?

-Ho has sentit perfectament.

José Oriol Fontelles Grau, caído por Dios y por la Patria. Ara sabia de què li sonava, a la Tina. Feia una setmana, quan encara era feliç, havia pujat a fer els cementiris de la Vall d'Àssua perquè volia dedicar un apartat del llibre a les cases dels morts. El cementiri de Torena semblava de cinc estrelles comparat amb els dels altres pobles. S'havia estimat més allunyar-se per enquadrar bé, que no pas distorsionar la imatge amb objectius ampliadors. Al mig de la foto quedaria un monument molt degradat. A banda i banda, fileres de tombes a terra, amb creus la majoria de ferro rovellat, alguna de marbre. Al fons, mig tapat pel monument, una altra filera de tombes, a la paret que dóna al nord, cap a la banda d'on venia l'enemic i el vent gelat. I el mausoleu de la família rica a mà esquerra, polit i ben endreçat.

Clic. Un verdum que arrencava el vol va quedar empresonat dins la instantània, a mig aire, a la dreta del monument desgastat. Ella no se n'havia adonat. O potser sí, com sol passar a molts fotògrafs, que tenen la percepció global de tot el que s'ha esdevingut dins de l'enquadrament però tot i així quan revelen el resultat estan ansiosos de topar-se amb sorpreses.

El paper blanc, ofegat en un món d'atmosfera vermella, a poc a poc havia anat escopint formes estranyes i quedant-se-les, primer de manera pàl·lida i, a poc a poc,

de manera més consistent. Va sacsejar el paper dins del líquid amb unes pinces i les formes s'havien transformat en imatges, cada cop més precises. Molt ben enquadrat, és el primer que havia pensat. Amb les pinces, havia tret el paper de la cubeta de revelat i l'havia pinçat a l'estenedor, al costat de les vint instantànies del rodet número tres, cinc de desembre de dos mil u, cementiri de Torena. Molt ben enquadrat, sí.

Quan va examinar el resultat d'aquella sessió havia comprovat que tot havia sortit segons les previsions, sense sorpreses. Llavors va ser quan s'havia fixat en el verdum que aixecava el vol, immobilitzat en l'última instantània, la del monument deteriorat. No el recordava. Ostres. Quina no sé què; poesia. Amb la lupa havia observat l'ocellet. Sí, un verdum, les ales cap a baix, en ple esforç d'enlairament. Duia un cuc al bec. No. Era una brossa del revelat. No: un dibuix del relleu de la tomba que quedava al fons de la instantània; l'ocell només hi passava pel davant i componia aquella il·lusió de perspectiva. Un dibuix del relleu de la làpida. Llavors s'havia fixat en la làpida. Malgrat que quedava a terra, al fons de la imatge, com que havia obturat prou l'objectiu, el fons estava ben enfocat. El verdum i la làpida, esbiaixada, nítids. Potser un pèl massa acadèmic, massa pla. Se li havia acudit que el verdum era la ploma que escrivia amb el bec les paraules gravades a la llosa. El verdum hi havia escrit José Oriol Fontelles Grau (1915-1944), caído por Dios y por España. I també hi havia dibuixat el jou i les fletxes feixistes. La punta d'una d'aquestes fletxes era el que semblava el cuquet que el verdum s'emportava al niu.

La Tina havia deixat la lupa damunt de la taula i es fregà els ulls. Segurament, aquella foto, l'última del rodet, podria anar com a primera foto del llibre, en blanc i negre, per indicar el pas del temps i coses així.

Encara tenia la mà enguantada damunt la capsa de puros que contenia els quaderns de l'Oriol Fontelles i per uns moments, pensant en el seu contingut, havia aconseguit oblidar per què estava fent guàrdia davant de la porta il·luminada de l'hostal d'Ainet mentre la neu tornava a cobrir el parabrises del davant. Els flocs de neu li van semblar estrelles que queien, cansades de sostenir-se inútilment al cel, decebudes de pensar que la seva llum trigava segles a arribar a la nineta dels ulls de les persones estimades. Hi ha persones estimades, al món? Bé, jo estimo l'Arnau, però ell no es deixa estimar, sempre tan callat, sempre amb les seves coses, que sembla que no vulgui mirar estrelles, com el Jordi. Els homes de casa no volen mirar

estrelles. Quan estava a punt de sortir a netejar el parabrises, va captar moviment a l'entrada de l'establiment. Algú en sortia. El Jordi. El Jordi. El seu Jordi sortia de l'hostal d'Ainet, a molts quilòmetres de casa, i mirava a banda i banda mentre es posava la gorra. Ni es va fixar en un Doscavalls vermell, en zona fosca, a la carretera. Es va tombar i va allargar el braç cap a l'interior. Aquest gest, la va engelosir. Molt més que no pas veure que darrere del gest sortia una dona quasi tan alta com el Jordi, embolicada en un anorac que la feia irreconeixible. El gest amb què el Jordi acollia no tant aquella dona com tota la vida d'aquella dona. Un gest d'acolliment que era també una bufetada cap a ella, que s'estava refredant dins del cotxe només per constatar allò que ja es temia.

Llavors va reaccionar. Tragué la càmera, es repenjà al volant per fixar-la, molta obertura, poca velocitat i va disparar. Dues, tres instantànies. Quatre, cinc. I ara amb el teleobjectiu: una, dues, tres quatre, cinc, sis... Va deixar de fer fotos i pensà en ella mateixa i se sentí com una vulgar paparazza. Fins aquella nit no se li havia glaçat cap llàgrima a la galta.

De *Les veus del Pamano* Ed. Proa Barcelona, 2004